

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/131/2018
Identifikačné číslo spisu:	6012899438
Dátum vydania rozhodnutia:	27.08.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:6012899438.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu .. JUDr. Aleny Svetlovskej a členov senátu JUDr. Milana Ľalíka a JUDr. Ing. Jána Gandžalu, PhD., v spore žalobkyne JUDr. G. D., bývajúcej vo Zvolene, Y. O. XXXX/XX, zastúpenej advokátskou kanceláriou UHAL, s. r. o., so sídlom vo Zvolene, Štefana Moyzesa 9877/43, proti žalovanej Ing. K. Ď., bývajúcej v D., X. XX, o určenie veci do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 12 C 128/2003, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 9. júna 2016 sp. zn. 16 Co 268/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom (v poradí druhým) z 19. októbra 2007 č. k. 12 C 128/2003-180 určil, že do dedičstva po poručiťke G. Ď., rod. A., narodenej X. H. XXXX, naposledy bytom D., X. XX, zomrelej XX. D. XXXX patrí z titulu bezpodielového spoluvlastníctva manželov s H. Ď., narodeným XX. Q. XXXX, nehnuteľnosť vedená Katastrálnym úradom Banská Bystrica, Správou katastra D., nachádzajúca sa v katastrálnom území D., obec D., okres D., zapísaná na liste vlastníctve č. XXX, a to rodinný dom so súpisným číslom 98, postavený na pozemku parcely registra „C“, evidovanej na katastrálnej mape parcelné číslo XXXX, druh pozemku zastavané plochy a nádvoria o výmere 585 m² v celosti. Právnomu predchodcovi žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobkyni trovy konania vo výške 4 626,14 eur (139 367,- Sk) do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že právny predchodca žalovanej nebol dobromyseľný pri nadobudnutí vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti - nadstavbe, ktorú postavili rodičia účastníkov konania G. Ď. a H. Ď. a preto táto patrí do dedičstva po poručiťke titulom bezpodielového spoluvlastníctva manželov vzhľadom k tomu, že poručiťka svojho manžela H. Ď. predumrela. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom (v poradí šiestym) z 9. júna 2016 sp. zn. 16 Co 268/2015 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu zamietol

(§ 220 O.s.p.). Žalobkyni uložiť povinnosť nahradiť právnemu predchodcovi žalovanej trovy prvostupňového i odvolacieho konania vo výške 616,40 eur do troch dní. Uviedol, že súd prvej inštancie pri rozhodovaní vyhodnocoval opätovne dôkazy vykonané v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 196/77 v konaní o vyporiadanie BSM právneho predchodcu žalovanej s jeho prvou manželkou P. Ď., avšak tieto vyhodnotil rozdielne, než došlo k vyhodnoteniu týchto dôkazov v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 196/77, navyše bez akéhokoľvek ďalšieho dokazovania vo veci. Poukázal na skutočnosť, že v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 196/77 súd prejudiciálne rozhodol o tom, že právny predchodca žalovanej s manželkou nadobudli polovicu rodinného domu originárnym spôsobom a to výstavbou na základe dohody o podielovom spoluvlastníctve, ktorá bola medzi účastníkmi uzavretá mlčky. S takýmto posúdením veci odvolací súd súhlasil. Zdôraznil, že žalobkyňa sa začala domáhať určenia, že predmetný rodinný dom tvoril bezpodielového spoluvlastníctvo poručiťky a jej manžela v čase jej smrti až po smrti otca a nedomáhala sa tohto určenia v dedičskom konaní po matke, v ktorom konaní manžel poručiťky uviedol, že poručiťka nebola vlastníčkou rodinného domu, že vlastníkom tohto domu bol ich syn a to napriek tomu, že žalobkyňa o tejto skutočnosti mala vedomosť, nakoľko bola prítomná pri prejednaní dedičstva po poručiťke. Za ďalší dôkaz toho, že otec účastníkov konania uznával vytvorené podielové spoluvlastníctvo považoval prehlásenie žalobkyne z 5. mája 1971, v zmysle ktorého prevzala sumu 30 000,- Sk ako podiel z domu a celého majetku a na základe ktorého prehlásila, že ani po smrti otca nebude žiadať od brata H. Ď. žiadny podiel z domu ani z majetku jej otca. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa. Žiadala napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Uviedla, že súdy jej nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ C.s. p.), odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.) a napadnutý rozsudok odvolacieho súdu závisel od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p.). Podľa názoru žalobkyne je rozhodnutie odvolacieho súdu nepreskúmateľné, založené na nedostatočných skutkových zisteniach a ich nesprávnom právnom posúdení. Uviedla, že v konaní predložené dôkazy jasne preukazujú, že neexistuje dohoda o vzniku podielového spoluvlastníctva výstavbou uzavretá mlčky a takúto dohodu nemal odvolací súd preukázanú a preto nemohol dospieť k záveru, že k vzniku podielového spoluvlastníctva došlo. V dôvodoch dovolania podrobne rozoberala skutkový a právny stav veci.

4. Právny predchodca žalovanej vo svojom vyjadrení k dovolaniu žalobkyne uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu je vecne a právne správne a nie sú dané dôvody dovolania, pre ktoré by bolo potrebné napadnuté rozhodnutie zrušiť. Z uvedeného dôvodu navrhol, aby dovolací súd podané dovolanie odmietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací uznesením z 25. júla 2017 sp. zn. 4 Cdo 167/2016 dovolanie žalobkyne odmietol. Pri svojom rozhodovaní vychádzal z právnych záverov vyjadrených v rozhodnutí veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 19. apríla 2017 sp. zn. 1 VCdo 2/2017, podstatou ktorých je, že dôvody prípustnosti dovolania v zmysle § 420 C.s.p. a § 421 ods. 1 C.s.p. nemožno kumulovať; skúmal preto prípustnosť dovolania žalobkyne len podľa ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p.. Dospel pri tom k záveru, že dovolanie žalobkyne v zmysle tohto ustanovenia nie je prípustné.

6. Na základe sťažnosti žalobkyne Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v náleze z 12. júna 2018 sp. zn. II. ÚS 153/2018 (ďalej len „nálež“) konštatoval, že uznesením najvyššieho súdu z 25. júla 2017 sp. zn. 4 Cdo 167/2016 bolo porušené právo žalobkyne na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Ústavný súd preto uvedené uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V náleze poukázal na zjednocujúce stanovisko pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 1/2018, z ktorého vyplýva, že ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 C.s.p. a § 421 C.s.p. a najvyšší súd sa pri skúmaní

prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 C.s.p., poruší tým právo na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

7. Najvyšší súd, ktorému bola vec vrátená na ďalšie konanie, ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C.s.p.), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 C.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) skúmal prípustnosť dovolania žalobkyne nielen podľa § 420 C.s.p., ale aj podľa § 421 C.s.p.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie naďalej nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014).

9. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 C.s.p.

10. Podľa § 420 C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Podľa § 421 ods. 1 C.s.p. je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Dovolanie prípustné podľa § 420 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 C.s.p.).

13. Dovolanie prípustné podľa § 421 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C.s.p.).

14. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 C.s.p.). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 C.s.p.). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ C.s.p., je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť

dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 C.s.p. alebo § 421 C.s.p. v spojení s § 431 ods. 1 C.s.p. a § 432 ods. 1 C.s.p.). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

15. V danom prípade žalobkyňa prípustnosť svojho dovolania vyvodzuje popri sebe z ustanovenia § 420 C.s.p. a (zároveň) aj z ustanovenia § 421 C.s.p.

16. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu do 30. júna 2016 považovala za vady zmätočnosti najzávažnejšie procesné nesprávosti, ktoré bez ďalšieho viedli k zrušeniu napadnutého rozhodnutia (1 Cdo 345/2014, 2 Cdo 43/2012, 3 Cdo 98/2005, 4 Cdo 344/2014, 5 Cdo 101/2015, 6 Cdo 292/2013, 7 Cdo 500/2014, 8 ECdo 259/2014). Aj za účinnosti novej právnej úpravy je aktuálny právny názor, podľa ktorého prípustnosť dovolania nezakladá tvrdenie dovolateľa o existencii vady zmätočnosti, ale len zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1 Cdo 127/2012, 2 Cdo 609/2015, 3 Cdo 29/2016, 4 Cdo 133/2015, 5 Cdo 467/2014, 6 Cdo 5/2014, 7 Cdo 7/2016, 8 Cdo 450/2015).

17. Podľa presvedčenia žalobkyne je jej mimoriadny opravný prostriedok prípustný podľa § 420 písm. f/ C.s.p. Podľa ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z dôvodovej správy k tomuto ustanoveniu okrem iného vyplýva, že doterajší pojem „odňatie možnosti konať pred súdom“ sa nahradil terminologicky správnejším a širším pojmom „právo na spravodlivý proces“, ktorého obsahové znaky vyplývajú z početnej konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, Ústavného súdu Slovenskej republiky, ako aj pomaly a ťažkopádne sa tvoriacej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (porov. 4 Cdo 3/2019, 8 Cdo 152/2018, 4 Cdo 100/2018 a pod.).

18. Právo na spravodlivý proces je jasne koncipované ako samostatné subjektívne verejné právo každého jednotlivca voči štátu (súdu) ako povinnému subjektu na poskytnutie náležitej právnej ochrany v takom procese, ktorý maximálne garantuje spravodlivý výsledok (nie však priaznivý výsledok). Definovať toto základné právo je veľmi zložitá, lebo je jedným zo základných stavebných pilierov právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy) a spravodlivej spoločnosti.

19. Porušením základného práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy či čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj situácia, kedy v hodnotení skutkových zistení chýba určitá časť skutočností, ktoré vyšli v konaní najavo, eventúálne - alebo tým skôr - pokiaľ ich strana sporu namietala, ale krajský súd ich náležitým spôsobom v celom súhrne posudzovaných skutočností nezhodnotil bez toho, že by napr. dostatočným spôsobom odôvodnil ich irelevantnosť; pokiaľ krajský súd takto v prejednáwanej veci postupoval, dopustil sa okrem iného aj svojvôle, zakázanej v čl. 2 ods. 2 ústavy.

20. Obdobne ako v skutkovej oblasti, i v oblasti nedostatočne vyloženej a zdôvodnenej právnej argumentácie nastávajú podobné následky vedúce k neúplnosti a hlavne k nepresvedčivosti rozhodovania, čo je však v rozpore nielen s požadovaným účelom súdneho konania, ale tiež i zásadami spravodlivého procesu.

21. Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ C.s.p. môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4 Cdo 3/2019, 8 Cdo 152/2018, bod 26, 5 Cdo 57/2019, bod 9, 10) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

22. Obsah spisu v ničom neopodstatňuje tvrdenie dovolateľky, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil. Odvolací súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; jeho postup, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozhodnutím prvoinštančného súdu, nemožno považovať za neodôvodnený. Podľa názoru dovolacieho súdu má odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu náležitosti v zmysle § 393 C.s.p. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ C.s.p. nemožno považovať to, že súdy neodôvodnili svoje rozhodnutia podľa predstáv dovolateľky. Žalobkyňa tak neopodstatnene namieta existenciu vady v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p.

23. Dovolací súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

24. Dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

25. K dovolacej námietke žalobkyne, že odvolací súd rozhodol vo veci 9. júna 2016, t. j. za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého bolo dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým zmenil rozsudok súdu prvého stupňa, dovolací súd uvádza, že dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z.z., ďalej len „C.s.p.“). Najvyšší súd Slovenskej republiky, prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 1. júli 2016, postupoval na základe úpravy z prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C.s.p. (podľa ktorého ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie v prejednávanej veci bolo podané po 1. júli 2016, podmienky jeho prípustnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení Civilného sporového konania.

26. Žalobkyňa ďalej v dovolaní namietala, že bola odvolacím súdom vyzvaná na vyjadrenie k možnému použitiu ustanovení § 103, 104, 159 ods. 3, § 175k ods. 2, § 175l ods. 1, 2 O.s.p., z čoho je zrejmé, že rozhodnutie odvolacieho súdu smerovalo k zastaveniu konania a odvolací súd napokon vo veci rozhodol zmeňujúcim rozsudkom. Inými slovami dovolateľka namietala tzv. „prekvapivosť“, súdneho rozhodnutia odvolacieho súdu.

27. V zmysle § 382 ods. 2 C.s.p. ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

28. Odňatie možnosti konať pred súdom, ktoré bolo spôsobené tzv. prekvapivými, resp. nečakanými rozhodnutiami, podľa judikatúry najvyššieho súdu (pozri rozhodnutia pod sp. zn. 7 Cdo 102/2011, 2 Cdo 226/2011, 5 Cdo 46/2011) nastane vtedy, ak odvolací súd svoje rozhodnutie „nečakané“ založil na iných právnych záveroch než súd prvej inštancie, pričom účastníkovi bolo odňaté právo namietať správnosť (novo zaujatého) právneho názoru na inštančne vyššom súde. V týchto prípadoch spravidla odvolací súd vyvodil svoj (iný) právny záver zo skutočností, ktoré súd prvej inštancie výslovne právne neposudzoval, resp. nevyhodnotil a účastník v odvolacom konaní nemal dôvod namietať a zdôvodňovať prípadné nesprávne právne posúdenie veci súdom prvej inštancie.

29. Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil, že by odvolací súd svojím nesprávnym procesným postupom znemožnil žalobkyni realizáciu procesných práv priznaných jej procesným predpisom. Vo vzťahu k žalobkyni nedošlo postupom odvolacieho súdu k odňatiu možnosti pred ním konať z dôvodu, že svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na iných právnych záveroch než súd prvého inštancie. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu vyplýva, že odvolací súd vo veci meritórne rozhodol a zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobu zamietol. Je nepochybné, že odvolací súd pri svojom rozhodovaní nepoužil ustanovenia § 103 a § 104 O.s.p., napriek skutočnosti, že žalobkyňa vyzval na vyjadrenie sa k možnému použitiu týchto ustanovení Občianskeho súdneho poriadku. Dovolacia námietka žalobkyne, že išlo o tzv. prekvapivé rozhodnutie pre aplikáciu iného ustanovenia právneho predpisu v tomto smere teda nie je dôvodná.

30. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobkyne nie je podľa § 420 písm. f/ C.s.p. prípustné.

31. V danom prípade dovolateľka vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

32. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do tohto pojmu predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Jeho súčasťou je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili.

33. Súčasťou argumentácie žalobkyne je, že dovolanie je nielen prípustné [vzhľadom na ňou tvrdený odklon právnych záverov odvolacieho súdu (§ 421 písm. a/ C.s.p.)], ale tiež dôvodné [lebo spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 C.s.p.)].

34. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

35. V súvislosti s argumentáciou, že jej dovolanie je prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p., dovolateľka uviedla, že počas celého konania namietala, že žalovaný nemohol nadobudnúť vlastníctvo k spornej nehnuteľnosti originárnym spôsobom - t. j. výstavbou pri existencii dohody o spoluvlastníctve a to už len preto, že žiadna takáto dohoda (aj mlčky uzavretá) nebola v priebehu konania z jeho strany preukázaná, keď z vykonaného dokazovania vyplýva, že stavebníkmi domu boli výlučne ich rodičia. Aj naďalej zotrvala na názore, že ak došlo k dohode o vzniku spoluvlastníctva pred výstavbou domu, je zvláštne, prečo sa v žiadnej z vydaných listín t. j. od doby žiadosti o povolenie novostavby zo 6. júla 1962 až do doby vydania kolaudačného rozhodnutia zo 4. januára 1967, t. j. v žiadnom dokumente týkajúcom sa stavby, neobjavilo ani meno žalovaného a ani meno jeho bývalej manželky. Svoju argumentáciu o odklone právnych záverov odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu podložila žalobkyňa poukázaním na viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu.

36. Z týchto dôvodov posudzoval dovolací súd opodstatnenosť dovolacej argumentácie žalobkyne len vo vzájomnej interakcii „právnych“ otázok riešených odvolacím súdom a „právnych“ otázok riešených v rozhodnutiach najvyššieho súdu, ktoré uviedla v dovolaní. Na podstatné závery týchto rozhodnutí poukazuje dovolací súd v bodoch 36. až 38. tohto uznesenia.

37. Podľa názoru najvyššieho súdu vyjadreného v rozhodnutí sp. zn. 2 Cz 13/82 pre posúdenie vzniku podielového spoluvlastníctva k domu alebo inej stavbe postavenej spoločnou činnosťou viacerých osôb je rozhodujúca dohoda uzavretá medzi nimi o založení spoluvlastníckych vzťahov. Táto dohoda nemusí byť písomná. Nie je ani potrebné, aby sa v nej účastníci vopred dohodli o veľkosti spoluvlastníckych podielov pred dokončením stavby. Z obsahu dohody musí však byť zrejmé, že účastníci chceli založiť podielové spoluvlastníctvo k stavbe napr. s tým, že veľkosť podielov bude závisieť od miery pričinenia sa jednotlivých účastníkov dohody na postavení stavby. Ak podiely spoluvlastníkov neboli dohodnuté inak, sú rovnaké (§ 137 ods. 2 Občianskeho zákonníka).

38. Rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 93/1999 konštatuje, že bez dohody účastníkov o tom, že založia podielové spoluvlastníctvo k stavbe uzavretej pred začatím stavby, nemôže vzniknúť podielové spoluvlastníctvo k stavbe.

39. V rozhodnutí sp. zn. 3 MCdo 20/2009 najvyšší súd poukázal na ustanovenie § 137 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak nie je právnym predpisom ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté inak, sú podiely všetkých spoluvlastníkov rovnaké.

40. Z porovnania právnych záverov, na ktorých v napadnutom rozsudku založil svoje rozhodnutie odvolací súd, s podstatou záverov najvyššieho súdu, ktoré vyjadril v rozhodnutiach uvedených v bodoch 35. až 38., nevyplýva, že by v preskúmvanej veci - v právnych otázkach, ktorých sa týkajú tieto rozhodnutia - došlo zo strany odvolacieho súdu k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.

41. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu zotrváva na názore, že dohoda uzavretá medzi viacerými osobami o založení spoluvlastníckych vzťahov k domu alebo inej stavbe postavenej ich spoločnou činnosťou nemusí byť písomná a nie je ani potrebné, aby sa v nej účastníci vopred dohodli o veľkosti spoluvlastníckych podielov pred dokončením stavby. Z tejto dohody musí byť zrejmé, že účastníci chceli založiť podielové spoluvlastníctvo k stavbe. Ak podiely spoluvlastníkov neboli dohodnuté inak, sú rovnaké.

42. Na posúdenie otázky vzniku podielového spoluvlastníctva k stavbe stavebnou činnosťou viacerých osôb je rozhodujúca dohoda medzi nimi, obsahom ktorej je založenie spoluvlastníckych vzťahov. Na uzatváranie takejto dohody sa vzťahujú všeobecné ustanovenia § 34 a nasl. Občianskeho zákonníka o právnych úkonoch. Zákon na jej uzavretie nepredpisuje žiadnu konkrétnu formu, preto môže byť dohoda urobená buď výslovne (za použitia slov) tak, že sa slová prednesú ústne (ústna forma), alebo zaznamenajú písomne (písomná forma), ale tiež iným než výslovným spôsobom (konkludentne), ktorý nevzbudzuje pochybnosti o tom, čo chceli účastníci prejavíť. Či už je takýto právny úkon urobený v tej alebo onej forme, na jeho platnosť sa vyžaduje splnenie požiadaviek určitosti a zrozumiteľnosti ustanovených zákonom. Z obsahového hľadiska musí byť z dohody zrejmé, že účastníci tohto právneho úkonu sa aj s prihliadnutím na ďalšie okolnosti vopred dohodli (teda skôr, než sa začalo so stavbou), na založení podielového spoluvlastníctva k stavbe. Bez zmluvného konsenzu účastníkov o tom nemôže dôjsť k uzavretiu dohody o vzniku podielového spoluvlastníctva k stavbe. Ak sa však účastníci dohodli na uvedenej podstate tohto úkonu, teda na tom, že založia podielové spoluvlastníctvo k budúcej stavbe, nemá prípadná absencia ostatných dohovorov, ktoré sa spravidla vyskytujú v dohodách o vzniku podielového spoluvlastníctva k stavbe napr. o výške spoluvlastníckych podielov, o organizačnom či finančnom zabezpečení stavby a o krytí stavebných nákladov, či budúcim spôsobe užívania spoločnej stavby) za následok neplatnosť predmetnej dohody.

43. Občiansky zákonník pre uzavretie dohody o vzniku spoluvlastníctva v zmysle ustanovenia § 137

neustanovuje osobitnú formu; takáto dohoda môže byť uzavretá aj ústne. Nič však nebráni tomu, aby zmluvné strany aj dodatočne deklarovali obsah nimi uzavretej dohody o vzniku spoluvlastníctva a určení spoluvlastníckych podielov. Nakoľko zákon pre platnosť dohody o vzniku spoluvlastníctva podľa § 137 Občianskeho zákonníka neustanovuje obsahové náležitosti takejto dohody, nemožno trvať ani na tom, aby ihneď pri dohode o vzniku spoluvlastníctva došlo aj k dohode o výške spoluvlastníckych podielov a to pred dokončením stavby (pozri R 16/1983).

44. V danom prípade zo spisu vyplýva, že žalobkyňa spochybňovala existenciu ústnej dohody o vzniku spoluvlastníctva k domu postaveného spoločnou činnosťou žalovaného a ich rodičov. Poukazovala pri tom na rozhodnutie o povolení stavby rodinného domu z 24. júla 1963, žiadosť o povolenie novostavby zo 6. júla 1962, žiadosť o určenie stavebného obvodu zo 6. júla 1963, ktoré boli vydané na meno otca strán sporu H.Q. Ď..

45. Dovolací súd k tejto námietke uvádza, že samo vydanie stavebného povolenia nemá ešte za následok vznik vlastníctva k stavbe. V stavebnom povolení totiž stavebný úrad určuje záväzné podmienky uskutočnenia a užívania stavby, ktorými predovšetkým zabezpečuje ochranu záujmov spoločnosti pri výstavbe a pri užívaní stavby, komplexnosť stavby, dodržanie všeobecných technických požiadaviek na výstavbu, prípadne ich predpisov a technických noriem a dodržanie požiadaviek určených dotknutými orgánmi štátnej správy. Z uvedeného vyplýva, že vydanie stavebného povolenia sa nedotýka vlastníckych vzťahov k stavbe. Inými slovami povedané, H. Ď. vydaním rozhodnutia o povolení stavby na jeho meno nenadobudol vlastnícke právo k stavbe. Bol preto správny postup odvolacieho súdu, ktorý následne skúmal, či došlo k uzavretiu dohody o založení podielového spoluvlastníctva k spornej stavbe medzi žalovaným a H. Ď..

46. Dovolateľka nesúhlasila s právnym názorom odvolacieho súdu, ktorý pri svojom rozhodovaní vychádzal z rozhodnutia Okresného súdu Zvolen z 29. januára 1979 č. k. 8 C 196/1977, ktorým bolo rozhodnuté o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov a to žalovaného a jeho vtedajšej manželky P. Ď. a ktorým súd určil, že do BSM patrí polovica rodinného domu a druhá polovica je vlastníctvom rodičov žalovaného a zároveň žalovanému uložil povinnosť z titulu vyporiadania BSM vyplatiť P. Ď. 1/4 hodnoty predmetného domu vo výške 74 805,- Sk.

47. Dôvera občanov v právo priznané právoplatným súdnym rozhodnutím (v danom prípade rozhodnutie Okresného súdu Zvolen sp. zn. 8 C 196/1977 z 29. januára 1979) patrí medzi základné istoty, na ktoré sa možno v demokratickom a právnom štáte spoliehať. Pretože Slovenská republika je podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky takýmto štátom, nemôže byť takáto dôvera žalovaného sklamaná. Preto i v prejednávanej spore platí, že bolo rozhodnutím súdu (poznámka dovolacieho súdu: pred 40 rokmi) určené, že žalovaný nadobudol polovicu rodinného domu originárnym spôsobom na základe mlčky uzatvorenej dohody o podielovom spoluvlastníctve a bola mu uložená povinnosť vyplatiť z titulu vyporiadania BSM 1/4 hodnoty rodinného domu. Záväznosť právoplatného rozsudku vyplývajúca z materiálnej právoplatnosti je autoritatívnym prejavom vôle súdu ako štátneho orgánu, ktorým bol vyriešený spor alebo upravené iné práva a povinnosti a ktorým sa musia riadiť tí, ktorým je adresovaný. Ak nie je výrok právoplatného rozsudku subjektívne záväzný pre každého, vzťahujú sa účinky právoplatnosti len na osoby, ktoré boli účastníkmi konania, a na osoby, na ktoré bola zákonom rozšírená záväznosť rozsudku (§ 228 C. s. p.). Pre súdy, správne orgány a iné orgány verejnej moci je výrok právoplatného rozsudku v iných než statusových veciach záväzný len potiaľ, pokiaľ posudzujú (ako predbežnú otázku) medzi účastníkmi, prípadne medzi osobami, na ktoré bola subjektívna záväznosť rozsudku rozšírená, právne vzťahy, ktoré boli právoplatne vyriešené súdnym rozhodnutím. Záväznosť právoplatného rozsudku bráni súdu, aby v následnom (závislom) konaní odchyľne posúdil právny následok, o ktorom už bolo rozhodnuté a ktorý má v prebiehajúcom konaní povahu prejudiciálnej otázky. Uvedené znamená, že pokiaľ právoplatným rozsudkom bola vyriešená otázka vlastníctva spoluvlastníckeho podielu k domu medzi žalovaným a jeho bývalou manželkou, bol tento rozsudok (svojou povahou deklaratórny) pre súdy v tejto veci záväzný. Táto záväznosť sa týkala nielen toho, že vlastníkom spoluvlastníckeho podielu na dome je žalovaný a jeho bývalá manželka, ale aj toho, kedy vlastníctvo k spoluvlastníckemu podielu nadobudli. Odvolací súd taktiež správne zohľadnil i ďalšie

skutočnosti, ktoré počas konania vyšli najavo a to najmä, že v dedičskom konaní po matke (ktorá zomrela v roku 1982) sa právna predchodkyňa žalobkyne nedomáhala, aby do dedičstva bol zahrnutý rodinný dom v celosti, ale tohto sa začalo domáhať až po smrti otca (ktorý zomrel v roku 1998) a taktiež správne prihládol i na prehlásenie právnej predchodkyne žalobkyne z 5. mája 1971, na základe ktorého jej bola vyplatená suma 30 000,- Sk ako podiel z predmetného rodinného domu a v ktorom prehlásila, že ani po smrti otca nebude žiadať od brata Jána Ďuricu žiadny podiel z domu.

48. Na základe uvedeného možno uzavrieť, že odvolací súd správne vec právne posúdil, ak vychádzal zo skutočnosti, že polovica rodinného domu bola nadobudnutá žalovaným a jeho manželkou P.S. Ď. titulom výstavby rodinného domu, t. j. originárnym spôsobom na základe mlčky uzavretej dohody o podielovom spoluvlastníctve.

49. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p. žalovaná odôvodňovala nesprávnym právnym posúdením veci súdmi nižších stupňov v otázke, či je možná konkurencia konania o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva a konania o vyporiadanie BSM vo vzťahu k tej istej nehnuteľnosti, otázka záväznosti rozsudku o vyporiadanie BSM pre konanie o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva a otázka hodnotenia a záväznosti dôkazov.

50. Dovolací súd uvádza, že otázkou prejudiciálneho účinku právoplatného rozhodnutia sa zaoberala nielen judikatúra Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (por. uznesenie z 29. apríla 2010 sp. zn. 1 Cdo 133/2009, uznesenie z 25. apríla 2012 sp. zn. 5 MCdo 16/2010), ale aj judikatúra Ústavného súdu Slovenskej republiky. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze č. k. II. ÚS 349/09 - 36 z 20. januára 2010 rozhodol o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej „dohovor“), zdôrazniac, že vzhľadom na zásadu prejudiciality vyplývajúcu z ustanovenia § 135 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, ako aj na zásadu viazanosti súdu právoplatnými rozhodnutiami vydanými v inom konaní podľa § 159 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku konajúci všeobecný súd nemá možnosť výberu v otázke, či bude rešpektovať právoplatné rozhodnutie vydané v inom konaní, ktoré rieši otázku javiacu sa prejudiciálnou v súvislosti s riešením daného prípadu.

51. Z vyššie uvedeného tak vyplýva, že dovolateľka v dovolaní vymedzila právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi riešená bola a odvolací súd sa pri svojom rozhodovaní neodchýlil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ak pri svojom rozhodovaní vychádzal z rozsudku Okresného súdu Zvolen sp. zn. 8 C 196/1977 z 29. januára 1979.

52. Dovolanie žalobkyne tak neopodstatnene smeruje proti takému rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nespočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 2 C.s.p.). Najvyšší súd preto jej nedôvodné dovolanie zamietol podľa § 448 C.s.p.

53. Žalovaná bola v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešná (§ 255 ods. 1 C.s.p.) a vznikol jej nárok na náhradu trov konania. O nároku na náhradu trov rozhodol najvyšší súd podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 C.s.p. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 C.s.p.).

54. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.